

Fordonstvättar och depåer

Rapport från tillsyn 2013

stockholm.se

Rapport från tillsyn över biltvättanläggningar 2013
Februari 2014

Dnr: 2014-2413

Kontaktperson: Mari Fagerholm Miljöförvaltningen

Sammanfattning

Miljöförvaltningen utövar tillsyn över de fordonstvättar, tåg- och bussdepåer som finns inom staden. För dessa verksamheter utgör kontroll av utsläpp till vatten en central del av tillsynen. Avloppsvattnet från fordons- och tåg tvättarna belastar miljön och reningsverken med främst metaller och oljor. Sedan ett antal år tillbaka krävs veckoprovtagning av avloppsvattnet från anmälningsskyldiga fordonstvättar. Även de mindre anläggningar har förelagts att utföra veckoprovtagning. I övrigt kontrolleras kemikalie- och avfallshanteringen samt egenkontrollen.

Förvaltningen noterar en stabil nivå vad gäller reningsresultat från fordonstvättarna. Under året har flera anläggningar med dåliga provresultat investerat i nya reningsanläggningar. I övrigt har extra fokus lagts på att undersöka om 5-års besiktningar görs på oljeavskiljarna. Förvaltningen har träffat branschorganisationen Svenska Petroleum och Biogas Institutet, SPBI, och provtagningsfirmor m.fl. men även genomfört en djupare undersökning av verksamhetsutövarnas syn på miljöförvaltningen och tillsynen, vilket gett förvaltningen nya insikter.

Tillsynsarbetet under 2014 kommer fortlöpande att ske med tillsynsbesök och kontroll av utsläpp till vatten. En särskild insats görs vad gäller kontroll av fluorerade ämnen i bilvårdsprodukter som säljs av verksamhetsutövarna. I övrigt undersöks om informationsinsatser till allmänheten kan göras för att få privatpersoner att välja att tvätta sina bilar vid en anläggning för fordonstvätt.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Fordonstvättar	5
<i>Så sker tillsyn av fordonstvättar</i>	5
Depåer	6
<i>Så sker tillsyn av depåer</i>	7
Resultat från provtagning och erfarenheter från tillsynen 2013	7
Resultat från provtagningen, fordonstvättar	7
Erfarenheter från tillsynen, fordonstvättar	9
<i>Möte med SPBI</i>	9
<i>Undersökning Prime</i>	9
<i>Oljeavskiljare</i>	10
<i>Övrigt</i>	10
Erfarenheter från tillsynen, depåer	11
Framtida tillsyn och aktiviteter	11
Tillsyn 2014 fordonstvättar	11
Tillsyn 2014 Depåer	12

Bakgrund

Fordonstvättar

I Stockholm stad finns drygt 70 stycken tvättanläggningar för personbilar och tyngre fordon. De varierar mycket i storlek och finns i regel i anslutning till andra anläggningar som bensinstationer, bilverkstäder och parkeringsgarage. Knappt 60 av dessa anläggningar är anmälningspliktiga med mer än 5000 fordonstvättar per år. På 13 anläggningar tvättas mellan 2000 och 5 000 bilar per år och därutöver finns en rad verkstäder, rekonditioneringsfirmor etc. där tvätt förekommer i varierande omfattning.

Huvuddelen av de anmälningspliktiga anläggningarna är publika automatbiltvättar. Det finns också anmälningspliktiga anläggningar för tvätt av bussar och andra tyngre fordon samt hyrbilsfirmor etc. som tvättar mer än 5000 bilar per år. De mindre anläggningarna utgörs främst av bilverkstäder där man utför tvätt. I övrigt är det hyrbilsfirmor eller andra verksamheter där man tvättar sina bilar internt. På dessa mindre anläggningar sker tvätten ofta manuellt.

Miljöpåverkan från fordonstvättar består i utsläpp till vatten av metaller, oljeprodukter och organiska ämnen som kommer från bl.a. fordon, däck och tvättkemikalier.

Så sker tillsyn av fordonstvättar

Kontroll av avloppsvatten från fordonstvättar utgör en central del av tillsynen. Från 2006 och framåt har alla anmälningspliktiga verksamheter i Stockholms stad förelagts att utföra veckoprovtagning på det utgående renade vattnet. Sedan 2010 tar också de mindre tvättarna ett veckoprov.

Ett löpande föreläggande har fr.o.m. hösten 2011 meddelats alla anläggningar som tvättar mer än 5000 fordon per år. Företagen har förelagts att ta en eller två veckoprovtagningar beroende på resultaten av veckoprovtagningarna. För de anläggningar där genomförd provtagning visat goda resultat under ett par provtagningssäsonger i följd, har förvaltningen bedömt att ett veckoprov under den hårdast belastade perioden, januari till mars, är tillräckligt. Det betyder dock inte att anläggningen kan fortsätta att ta ett veckoprov om inte utsläppsvärdena klaras. En skärpning av kraven från en till två veckoprov sker om provresultaten visat på förhöjda värden. Vid nyanmälan av tvättanläggningar och när anmälningspliktiga verksamheter får nya verksamhetsutövare kräver förvaltningen två veckoprover under vintersäsongen.

För de mindre anläggningarna har föreläggande om ett veckoprovningsmeddelats.

Veckoprovtagningen innefattar krav på analys av bly, kadmium, krom, koppar, nickel, zink och olja. Riktvärdena som tillämpas anges av Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet (SPBI) och baseras på de riktvärden som fanns i det nu upphävda allmänna rådet (96:1) om fordonstvättar som Naturvårdsverket utfärdat.

I övrigt består tillsynen av kontroll av hantering av kemikalier och avfall och efterlevnaden av egenkontrollföreläggningen. I tillsynen läggs även fokus på klimatfrågor. Vid tillsynsbesöken diskuteras hur företagen bidrar till att minska energianvändningen och utsläpp av växthusgaser.

De större anmälningspliktiga anläggningarna får årliga tillsynsbesök. De mindre anläggningarna besöks vart annat till vart tredje år.

Tillsynen av biltvättbranschen sker i nära samarbete med de som utövar tillsyn över verkstadsbranschen eftersom många verkstäder även utför tvätt av bilar, men i mindre skala. Dessa verkstäder tvättar färre än 2000 fordon per år. Regelbundna möten och täta informationsutbyten sker mellan branscherna.

Depåer

Miljöförvaltningen utövar tillsyn över fjorton tåg- och bussdepåer inom Stockholms stad. Det finns åtta depåer för spårbunden trafik och sex stycken för bussar. Samtliga depåer är anmälningspliktiga verksamheter enligt miljöbalken. De flesta depåerna är anmälningspliktiga tvättanläggningar men även anläggningarnas verkstäder och bränslehantering är anmälningspliktiga.

Vid tåg- och bussdepåer kan det förekomma flera olika typer av verksamhet bl.a. verkstad, lackering, tvätt av fordon och detaljtvättar, tankning, lagring av bränslen och klottersanering. Verkstäderna kan innefatta allt från fordonsverkstäder till mekaniska verkstäder där man svarvar hjul till tågen och tillverkar detaljer. Det kan således finnas en mängd olika miljöaspekter att beakta vid depåverksamheter t.ex. utsläpp av process- och tvättvatten, som innehåller metaller, oljor och andra oönskade ämnen. Buller är en annan viktig miljöaspekt på depåerna.

Så sker tillsyn av depåer

Depåerna får liksom de större fordonstvättarna årliga tillsynsbesök. I likhet med fordonstvättarna kontrolleras kemikalie- och avfallshantering, egenkontroll och arbete med att minska energianvändningen. En del inspektioner sker tillsammans med Stockholm Vatten som tar emot vattnet från dessa verksamheter.

För närvarande arbetar Stockholm Vatten med att ta fram riktlinjer för utsläpp till avlopp från tågsvättar. Tågdepåerna har under 2013 tagit prover varje månad, som ska användas som underlag vid framtagandet av de nya riktlinjerna. Förvaltningen avvaktar med beslut kring krav på provtagning av tvättvattnet till dess att Stockholm vatten tagit fram de nya riktlinjerna.

Resultat från provtagning och erfarenheter från tillsynen 2013

Resultat från provtagningen, fordonstvättar

Analysresultat från provtagning under vintern 2012/2013 redovisas i bilaga 1.

Under året har provresultat inkommit från 56 anläggningar. För några anläggningar har det andra veckoprovet inte inkommit. Ett par anläggningar har av olika anledningar inte utfört några prover alls.

Av de kompletta provresultat som inkommit framgår att 24 anläggningar av 51, vilket motsvarar 47 %, klarar riktvärdena enligt föreläggandet. Det är samma siffror som för år 2012. Tas hänsyn till osäkerheten vid analysen blir motsvarande siffra 30 av 51, d.v.s. 59 %. Slutsatsen är en stabil nivå vad gäller provresultaten, vilket är positivt. Huvuddelen, ca 70 %, av de anläggningar som visat bra resultat under 2013 klarade även riktvärdena under 2012. De resterande 30% har förbättrat sina värden jämfört med år 2012. Några anläggningar som klarat riktvärdena under 2012 har dock försämrat sina resultat. Orsakerna till detta varierar så som intrimning av nyinstallerad reningsutrustning, kontaminerat prov eller brister i egenkontrollen. Drygt 60% av de anläggningar som inte klarade riktvärdet i år hade heller inte klarat dem under år 2012. De bakomliggande orsakerna till att resultaten varierar är många ex. ägarbyte, ny installation av reningsutrustning, driftstörningar m.m. Förvaltningens bedömning är dock att tillsynen medverkar till att förbättra miljöarbetet i branschen.

Vid bedömning av provresultaten används Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutets (SPBI) riktvärden för nya anläggningar som anger följande maximala föroreningsmängder per tvättad personbil:

- Samlingsparameter (bly, krom & nickel) 5 mg/fordon
- Kadmium 0,10 mg/fordon
- Zink 50 mg/fordon
- Mineralolja 2,5 g/fordon

Ovanstående kompletteras med Stockholm Vattens riktvärde för koppar som är 30 mg/fordon.

För anläggningar för tvätt av tunga fordon accepteras tre ggr så höga värden.

Den parameter som många anläggningar historiskt sett haft, och fortfarande har problem med att klara är riktvärdet för zink. Många anläggningar har också svårt att klara riktvärdet för samlingsparametern för bly, krom och nickel. Andra anläggningar har haft höga värden på oljeindex. Glädjande är att de flesta klarar riktvärdet för kadmium som är en av de metaller som är prioriterad att minimera i slammet. De högst prioriterade parametrarna ur miljösynpunkt är förutom kadmium, samlingsparametern för bly, krom och nickel, samt olja.

Vid bedömningen av analyssvaren tas hänsyn till felmarginaler på analysresultaten.

De anläggningar som överskridit riktvärdena uppmanas att utreda orsaken till de höga värdena samt att vidta åtgärder. Det handlar i huvudsak om att trimma in anläggningen och se över egenkontrollen och rutinerna kring skötseln av anläggningen. Dåliga värden kan också bero på att provtagningen inte utförts korrekt.

Analysresultaten påverkas av en mängd olika faktorer som t.ex. typ av rening på anläggningen, vilken kemikalieförbrukning anläggningen har, recirkulationsgrad för tvättvattnet, användning av petroleumbaserade avfettningsmedel, var provtagningspunkten sitter mm.

För att kunna tolka provresultaten och göra en bedömning av vilka åtgärder som krävs, förutsätts att det utöver själva analysresultaten finns annan relevant information om anläggningen, provtagningsförfarande etc.

Miljöförvaltningen konstaterar att rapporteringen av provresultaten hittills ofta brustit vad gäller t.ex. information om bl.a. de ovan nämnda faktorerna. Med en förbättrad rapportering ökar förvalt-

ningens möjlighet att bistå verksamhetsutövarna i att tolka provresultaten och bedöma vilka eventuella åtgärder som krävs.

Förvaltningen har därför under året ställt tydligare krav på redovisningen av provtagningsrapporten. Nya tydliga förelägganden har skickats ut under hösten 2013. Verksamhetsutövarna informerades i god tid, ca ett halvår innan, om att skärpningar skulle ske.

Erfarenheter från tillsynen, fordonstvättar

Möte med SPBI

Under 2013 har förvaltningen haft ett möte med representanter från SPBI. Under mötet diskuterades resultaten av vattenprovtagningarna och konklusioner från dessa. Även det fortsatta arbetet diskuterades.

Undersökning Prime

Under 2013 har miljöförvaltningen låtit ett undersökningsföretag, Prime, utföra djupintervjuer av ett antal företrädare för bensinbolagen och bensinstationer med fordonstvätt. Syftet med undersökningen var att få bättre kännedom om verksamheternas uppfattning om miljöförvaltningens arbete. Tidigare har enkäter via e-post skickats ut för att kunna utvärdera förvaltningens arbete, men resultatet har varit mycket svårtolkat på grund av dålig svarsfrekvens samt att antalet verksamhetsutövare är få inom de olika branscherna. För denna undersökning valdes branschen för fordonstvättar och depåer. Stationsansvariga med varierande erfarenhet samt tre företrädare för bensinbolagen valdes ut för intervjuer.

De frågor som ställdes berörde dels attityder till miljöförvaltningen och syn på förvaltningens roll, dels frågor kring själva tillsynsbesöken och administrationen kring dem. Slutligen ställdes också frågor om den enkät som tidigare år skickats ut via e-post.

Viktiga slutsatser från denna undersökning är att verksamhetsutövarna uppfattar miljöförvaltningen som ett rent kontrollorgan och inte som en samarbetspartner. Stationsansvariga vänder sig främst till de egna bolagen och de företag som sköter tvätt och reningsanläggning för råd och stöd.

Relationen med handläggaren är viktig. Viktiga egenskaper hos handläggarna anses vara att de är flexibla, går att resonera med och har förståelse för verksamheten.

Miljöförvaltningen har överlag fått mycket positiva omdömen där man anser att handläggarna uppfyller de önskvärda egenskaperna.

De anses även vara kunniga inom sitt område. De upplever också att relationen med förvaltningen har förbättrats under de senaste åren genom en ökad dialog.

Verksamhetsutövarna önskar mer stöd i form av information till allmänheten om att tvätt på gatan inte är bra ur miljösynpunkt. De anser också att miljöförvaltningen bör lägga mer krut på att kontrollera svarttvättar och mindre tvättar.

Oljeavskiljare

Under år 2013 har förvaltningen utöver den sedvanliga tillsynen, särskilt undersökt om 5-års besiktningar utförts på anläggningarnas oljeavskiljare. Enligt standarden för oljeavskiljare SS-EN 858 ska en besiktning ske var 5:e år av utbildad personal. Förvaltningen har hittills ansett att nyinstallationer av oljeavskiljare ska ske i enlighet med standarden och skötas därefter. Många oljeavskiljare är dock äldre och har installerats innan standarden började gälla, och därför har förvaltningen ansett att en god egenkontroll tillsammans med den årliga veckoprovtagningen varit tillräckligt för att säkerställa funktionen på oljeavskiljaren. Förvaltningen har velat undersöka i vilken omfattning 5-års besiktningar görs och om det framöver behövs ställa krav på besiktningar. Det råder olika praxis mellan kommuner vad gäller krav på besiktning.

De tillfrågade hade dålig kännedom om huruvida 5-årsbesiktning genomförts. Vissa större tvättar i anslutning till bensinstationerna kände till standarden och att en 5-års besiktning ska göras enligt den. Ett få tal hade dessutom genomfört besiktningen. I de fall verksamheterna inte kände till standarden har förvaltningen informerat om den.

Övrigt

Flera manuella fordonstvättar som finns anslutna till bilverkstäder kommer att, eller har, installerat kompletterande rening som ett resultat av tillsynsarbetet. Dessa anläggningar har de senaste åren haft dåliga utsläppsvärden vid veckoprovtagningen.

Shell har ingått ett avtal med Washtec vilket inneburit att samtliga stationer under 2012 och 2013 fått nya tvätt- och reningsanläggningar. Flera tvättar är Svanenmärkta och ambitionen är att alla Shells tvättar ska bli Svanenmärkta.

Under året har förvaltningen fått många frågor om manuella bil-tvättar som sker utan vatten. Flera företag är intresserade av att starta sådan tvätt. Många andra kommuner har även kontaktat

förvaltningen för att få stöd i tillsynen av dessa tvättar. Det finns olika varianter av tvätt utan vatten. Ett är tvätt med ånga, där man först ångar bilen och sedan torkar av smutsen med trasor. Förvaltningen har dessutom varit ute på några av dessa tvättar. Under året har förvaltningen även tagit fram informationsmaterial som riktar sig till de som ska starta en fordonstvätt. Det har underlättat vid de kontakter förvaltningen haft med de som vill starta biltvätt.

Förvaltningen har deltagit på möte om vattenprovtagning som Stockholm Vatten har hållit i. På mötet var provtagningsfirmor, konsulter, verksamhetsutövare och andra kommuner inbjudna.

Erfarenheter från tillsynen, depåer

Arbetet med depåer har handlat mycket om att hitta nya rutiner och arbetssätt och att etablera en bra relation till verksamhetsutövarna. Ambitionen är att skapa kontinuitet i tillsynen genom att en handläggare är kontaktperson och genomför tillsynen på alla depåer. Tillsynen på depåerna har tidigare varit skild från biltvättstillsynen och flera handläggare har skett inom branschen. Depåerna ligger nu också under branschansvaret för fordonstvättar, eftersom tvätt av fordon/tåg utgör en central del av tillsynen.

En bra kontakt har etablerats med SL, som varit med vid inspektionerna. Generellt fungerar miljöarbetet bra, även om det kan skilja mellan de olika depåerna. Verksamhetsutövarna har generellt god kännedom om vilka lagar och regler som gäller för verksamheten. Konstaterade brister rör främst kemikalieförvaringen.

Under 2013 har tågdepåerna utfört månadsvisa vattenprovtagningar som ska ligga till grund för Stockholm vattens riktlinjer för utsläpp till vatten från tåg tvättar. Stockholm Vatten sammanställer resultaten från dessa vatten provtagningar.

Framtida tillsyn och aktiviteter

Tillsyn 2014 fordonstvättar

Tillsynen på biltvättarna kommer att fortlöpa som tidigare med årliga tillsynsbesök på de större anläggningarna och besök var

tredje år på de mindre anläggningarna. Fortsatt fokus kommer att riktas på att vidta åtgärder vid dåliga provresultat på avloppsvattnet.

Provtagningsfrekvensen framöver för de mindre tvättarna ska under året fastslås. Underlaget har hittills inte varit tillräckligt för att kunna göra detta. Flera mindre anläggningar har dessutom redovisat överskridna värden i sina redovisningar av vattenprovtagningen.

Förvaltningen kommer att arbeta vidare med att söka efter fler företag som utför tvätt av fordon. Det finns troligtvis fler mindre biltvättar i exempelvis garage men även transportfirmor etc. som utför tvätt av fordon. Detta är ett arbete som sker kontinuerligt.

Under 2014 kommer förvaltningen fortsätta att titta på besiktning av oljeavskiljare och utreda om eventuella krav på 5-års besiktningar ska göras och i så fall på vilka typer av anläggningar.

På kemikaliesidan kommer en särskild riktad insats att göras föra att kontrollera om vissa bilvårdsprodukter innehåller fluorerade ämnen.

Förvaltningen kommer att titta på om någon informationsinsats kan göras mot allmänheten, vilket verksamhetsutövarna efterfrågar i den undersökning som Prime genomförde åt förvaltningen. Även frågan om hur vi gentemot verksamhetsutövarna bättre kan synliggöra förvaltningens tillsynsarbete mot branschen i helhet behöver behandlas. Det är viktigt ur konkurrenssynpunkt att alla verksamheter inom branschen behandlas lika. Det är därför viktigt att visa att förvaltningen faktiskt gör det.

På några års sikt kommer flera stora biltvättar att läggas ner då bensinstationer med tvättar flyttas på grund av byggnationen av nya Slussen och området vid Globen.

Tillsyn 2014 Depåer

Tillsynen av depåerna kommer att fortgå med årligt besök. Arbetet kommer i huvudsak att utgöras av den löpande tillsynen med kontroll av kemikalie- och avfallshantering, egenkontroll och energifrågor.

Under året kommer förvaltningen att utreda vilka krav som ska ställas på avloppsvattnet från tågtvättarna. Utredningen kommer bl.a. att utgå ifrån den sammanställning som Stockholm Vatten gör av provresultaten från månadsprovtagningarna på utgående avloppsvatten från tågtvättarna och de nya riktlinjerna.

Några anläggningar kommer under de närmast åren att flytta till andra områden inom staden t.ex. till Fredrikshamnsdepån.